

KOSTELECKÝ BRIEFING ©

ENERGY OR DIE

VELKÝ AUDIT (NEJEN) EVROPSKÉ ENERGETIKY¹

¹ 5. ekonomické fórum pořádané Alternative Perspectives s.r.o., provozovatelem diskuzní platformy Alter Eko

Na začátku bylo... energie!

Spoléhat se na to, že jsou věci dané, ať už člověk řídí firmu, nebo národní ekonomiku, s sebou vždy nese riziko. O to větší riziko, pokud to, co považujete za dané, vychází z chybné nebo nepravdivé analýzy ekonomické či politické reality. Za nesprávný přitom v případě tohoto briefingu označujeme donedávna obecně sdílený předpoklad, že: 1/ globální řád, v němž firmy a státy operují, je relativně neměnný a stabilní a 2/ (a to zejména), způsob, jakým se orientujeme a jakým zkoumáme tento řád – tedy předpoklady, pomocí nichž vytváříme analytický rámec vysvětlující, jak dochází k tvorbě bohatství a zaměstnanosti – je veskrze správný a užitečný.

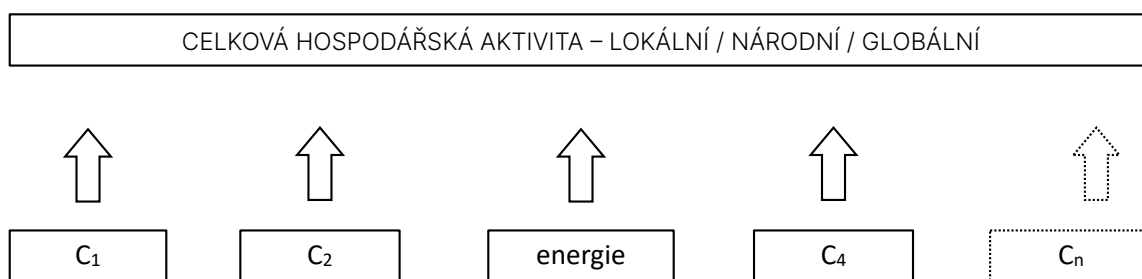
Předpoklady vedoucí ke zmíněné premise o stabilitě globálního řádu a z toho vyplývající stabilitě a bezpečnosti energetických dodávek se sesypaly jako domeček z karet po ruské invazi na Ukrajinu. Tyto události a jejich očekávané střednědobé a dlouhodobé důsledky (zamýšlené i nezamýšlené) nejspíše povedou k tomu, že managementy a vlády nebudou napříště energetickou bezpečnost – což se týká jak cen, tak dodávek energie – brát za něco jistého.

Akce Ruska a různé reakce na ně opět (viz 70. léta minulého století) donutily ty, kteří považovali globální řád a politické a ekonomické principy, na nichž staví, za něco neměnného, změnit pohled na věc. Pouhé naroubování nových poznatků na stará východiska ale nemůže fungovat. Podobná jízda podle zpětného zrcátka, na které bychom jen pověsili visačku „pozor na bezpečnost“, by skončila špatně. Jedním z

hlavních důvodů, proč vládám tak dlouho trvalo uvědomit si hloubku krize a začít brát energetiku vážně, byl totiž způsob, jakým ji zaškatulkovala a analyzovala ekonomie, většina soukromých subjektů a tvůrci politik: Způsob, jakým chápeme energetiku a její roli v produkci a tvorbě bohatství, se zkrátka ukázala jako naprosto chybná.

Ekonomie jako sada znalostí a na ní stavějící profese nabízí kruciólní nástroje k pochopení hospodářské reality všedního dne a zároveň návod, s pomocí kterého je možné tuto realitu z pohledu lidí, firem a celých států napříště vylepšit. Jak ovšem stávající krize ukazuje, tyto nástroje a postupy nejsou ke skutečnému pochopení stávajícího dění – a v návaznosti na to ke zformulování adekvátních firemních a státních politik – dostatečné. Problém tkví v tom, že ekonomie nazírá na svět prostřednictvím „zákonů“ nabídky a poptávky, jež na energii pohlížejí jako na jednu z mnoha komodit, s jejichž pomocí dochází k tvorbě bohatství (Graf 1 – Ekonomie středního proudu). Jako takto zařazená komodita přitom **energie tvoří jen zhruba 5 % moderního hospodářství, v důsledku čehož se jí obvykle dostává menší pozornosti než komoditám s vyšším procentuálním zastoupením.**

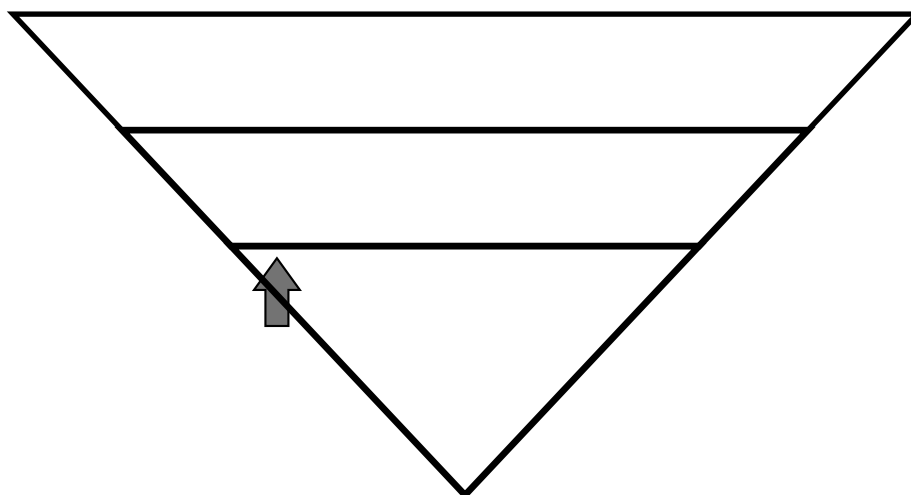
GRAF 1: EKONOMIE STŘEDNÍHO PROUDU

Energie je jednou z mnoha komodit, s jejichž pomocí dochází k produkci a tvorbě bohatství

Pokud na věci nahlédneme jakýmkoli jiným prizmatem než ekonomickým, dojde nám, že bez výše uvedených 5 % by takřka žádná další hospodářská činnost nebyla možná. Z toho pak přirozeně vyplývá potřeba na energii v ekonomii nahlížet naprosto jinak: Namísto toho, aby byla jen jednou z komodit, je třeba ji považovat za pomyslný výchozí bod, s nímž – a prostřednictvím kterého – všechny ostatní komodity a výstupy nabývají na hodnotě a využitelnosti (Graf 2 – Ekonomie s energií ve svém jádru).

GRAF 2: EKONOMIE S ENERGIÍ VE SVÉM JÁDRU

Energie umožňuje veškerou hospodářskou aktivitu

Dnes je tak třeba nejen promyslet a analyzovat celou řadu dopadů a důsledků ruského vpádu na Ukrajinu, v první řadě v kontextu energetiky a také dodávek potravin (dvou spolu úzce souvisejících světů), ale společně s tím – a to bezpodmínečně – je třeba se také zamyslet nad samotným analytickým rámcem, který k tomuto mentálnímu cvičení využijeme.

Jednou z konkrétních oblastí, kde je podobná revize vysoce relevantní, a to opět z pohledu byznysu i vlád, jsou inovace, konkrétně to, jak o nich přemýšlíme a jak k nim přistupujeme (jak je nastaven systém pobídek a odměn). Polopaticky to znázorňuje grafika Ekonomie s energií ve svém jádru připomínající obrácenou pyramidu, jejíž základnu tvoří právě energie. Z tohoto obrazce přirozeně vyplývá, že: 1/ ne všechny inovace jsou si rovny v přínosu pro ekonomiku a 2/ tím pádem každá inovace, která přispívá k efektivnímu využití energie, zejména vytvoří-li nebo objeví-li zcela nové energetické zdroje, musí být řazena mezi nejcennější a adekvátně oceněné.

GEOPOLITIKA² A GEOEKONOMIKA,³ VZOR 2.1: VÍTEJTE V 21. STOLETÍ!

Energetika, zejména pak uhlovodíková,⁴ byla vždy věcí politickou. Její geopolitický a geoekonomický rozměr (a rizika z toho vyplývající) tak měly být jedním ze stavebních kamenů (nad)národních politik všech vlád a jejich občanů. Bohužel, což se loni ukázalo v plné nahotě, většina Evropy donedávna považovala vztah s Ruskem za v principu neměnný. **Politické struktury a předpoklady, z nichž se vycházelo při úvahách o dodávkách a cenách energií, zkrátka politický rozměr energetiky opomíjely,** respektive považovaly momentální modus operandi za daný, a to až do doby, než si ruská invaze na Ukrajinu vynutila změnu. V současnosti tak sledujeme transformaci energetického trhu, respektive obecněji energetické geopolitiky, která je takřka výhradně determinována postojem k válce na Ukrajině.

² Geopolitika zkoumá vliv geografie (místo, terén, velikost, klima, kvalita půdy, surovinová základna apod.) na zahraniční politiku, hospodářskou politiku a (nejen) obrannou strategii země.

³ Geoekonomika zkoumá využívání ekonomických nástrojů k dosažení geopolitických cílů. Obecně vzato jde o syntézu mezinárodní ekonomiky, geopolitiky a strategie.

⁴ Uhlovodíkové energetické zdroje jsou, primárně, uhlí, ropa a zemní plyn. Protože vznikly z fosílií živých organismů, nazývají se též fosilní paliva.

Dopad výše popsané strategické chyby je pak umocněn významem energií pro moderní industrializovanou globalizovanou ekonomiku (viz Graf 2 – Ekonomie s energií ve svém jádru). V praxi to znamená, že zatímco donedávna se analýza energetických otázek (s výjimkou oblasti cenotvorby) soustředila takřka výhradně na produkci, napříště je třeba ji vnímat napříč celou ekonomikou, respektive v kontextu všech pomyslných nervových uzlů, které o ekonomice firem, států, regionů a světa jako takového rozhodují.

Tuto (staro)novou realitu ilustruje Power Matrix© (Graf 3) poradenské společnosti Alternative Perspectives. Tento analytický nástroj vycházející z teoretických základů mezinárodní politické ekonomie⁵ shrnuje jednotlivé úrovně, na nichž dochází k tvorbě hospodářských politik (firma–stát–region–svět), a klíčové oblasti, které je při tom třeba brát v potaz (bezpečnost–výroba–finance–znalosti). Drobné mentální cvičení nám pak potvrdí, že je možné v podstatě každé políčko vyplnit reálnou, do našich životů se propisující veličinou (viz bezpečnost energetických dodávek na všech úrovních v případě tvůrců politik nebo akcent zelených zdrojů ze strany Evropské centrální banky i komerčních bank, které se opět dotýkají všech).

⁵ Jedním z autorů Power Matrix(R) je spoluzakladatel mezinárodní politické ekonomie Roger Tooze.

GRAF 3: POWER MATRIX(R): VNÍMÁNÍ VÝZNAMU ENERGIE PŘED VÁLKOUB NA UKRAJINĚ A V JEJÍM DŮSLEDKU

	BEZPEČNOST	VÝROBA	FINANCE (vč. DLUHU)	ZNALOST (m. j. TECHNOLOGIE)
SVĚT				
REGION (EU)				
STÁT				
FIRMA nebo ORGANIZACE				

Stručně, jakmile vycházíme z premisy, že: 1/ energie je primárním zdrojem, pomyslným středobodem moderní ekonomiky, a zároveň 2/ o dodávce odkudkoli a od kohokoli (spolu)rozhoduje politika, náš pohled na svět – a svět s tím – se radikálně změní: **Energie, její dodávka, cena, reálné náklady, zdroj, kvalita a efektivní použití se stanou východiskem strategického uvažování o čemkoli v soukromém i státním (nadmárodním) subjektu.**

Význam této zásadní proměny našeho pohledu na svět kolem nás je pak umocněn – komplexita je umocněna – tím, že v důsledku klimatické změny⁶ a omezenosti a udržitelnosti zdrojů zažíváme dlouhodobou strukturální změnu toho, jak moderní ekonomiky vnímají, využívají a regulují energetiku.

⁶ Ponechme stranou diskuzi, zda, respektive jak výrazně se svět otepluje a nakolik je možné a třeba s tím něco dělat. Pro potřeby této analýzy je dostatečné, že Západ většinou (včetně nás) považuje tento jev za vysoce problematický a přistupuje k němu aktivně.

Dopad těchto změn přitom každá ekonomika zažívá odlišně. Podle toho, na jakém typu zdrojů energie staví, od koho či kde tyto zdroje bere a tím pádem na kom je závislá, respektive byla závislá před únorem 2022. Stručně, geopolitický rozměr energetiky po vpádu Ruska na Ukrajinu prokázal svoji relevanci: Některé ekonomiky touto agresí nebyly příliš a přímo dotčené, všechny ale nakonec pocítily dopady významného zdražení cen uhlovodíků.

Pro většinu světa tak byly důsledky války na Ukrajině připomínkou, že se svět, potažmo pravidla globální hry – a v mnoha ohledech hra jako taková – (z)mění. Co bylo považováno za dané a přirozené, už neplatí. A kdo neprozře a nepostaví se této realitě dnes čelem, může mít zítra velké problémy.

ČEZKÁ REPUBLIKA: JAK JE DŮLEŽITÉ (NE)MÍT JÁDRO

Česko dnes spoléhá z 37–40 % na energii, kterou produkují jaderné elektrárny, na jejichž designu, stavbě a zásobování se podílelo a podílí Rusko, potažmo jeho předchůdce, Sovětský svaz. Ruku v ruce s tím, že i budoucí energetická koncepce státu bude nejspíše stavět na jádru, tak jde o oblast, která si zaslouží pozornost. Přestože už předchozí vláda vyloučila ruské a čínské dodavatele z tendrů na budoucí projekty, stávající domácí reaktory nadále spoléhají na ruské palivo dodávané společností Rosatom (podobně jako Finsko, Bulharsko, Maďarsko a další členské státy NATO). Po invazi na Ukrajinu tak došlo na první pohled k paradoxní situaci. Na jednu stranu se (i) prostřednictvím přiškrcování dodávek ropy a plynu stupňoval tlak na Rusko, na té druhé (jde, pochopitelně, o spojené nádoby) dovoz ruského

jaderného paliva výrazně narostl. Situace se má změnit v roce 2024, kdy Dukovany i Temelín začne zásobovat americký Westinghouse.

Výše popsané důsledky a možná východiska (z) komplexity globalizované ekonomiky, respektive přeshraničních vazeb, při jejichž sestavování se ignorovala geopolitika, geoekonomika a jejich rizika, je třeba promítnout do samotné **DNA budoucí energetické koncepce: Mezi klíčové determinanty musí patřit: 1/ bezpečnost dodávek, přičemž za bezpečné jsou považovány dodávky od přátelského nebo neutrálního státu, a 2/ diverzifikace, jelikož zajistit stabilní a dostatečné dodávky zdrojů od takových států nemusí být dnes ani v blízké budoucnosti možné.**

Podobná změna v přístupu k tomu, co bylo donedávna bráno za dané, bude mít obrovský dopad na celou evropskou infrastrukturu navázanou na ropu a plyn. Ta totiž do značné míry sázela právě na stabilitu dodávek z Ruska, což také reflektovaly investice do této oblasti a sektoru jako celku. Naplnění výše uvedené strategie tak neznamena zavření kohoutů na jednom místě a otevření jiných (i když rychlost, s jakou Německo zvládlo postavit dva terminály na zkapalněný plyn a i s jejich pomocí výrazně snížit svou závislost na plynu proudícím potrubím z Ruska, si jistě zaslouží pozornost).

Schopnost české vlády (a nejen té, v principu se to týká všech!) přizpůsobit se nové realitě komplikuje probíhající **změna globálního řádu – zásadnímu přeskupování sil, respektive posunu toho, kde (všude) se dějí důležité věci v oblasti vojenské,**

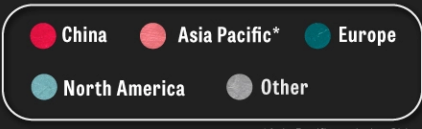
technologické, hospodářské a politické. Tyto masivní tektonické pohyby, které McKinsey Global Institute kvantifikoval jako sílu měnící náš svět 10x rychleji a s 300x větší razancí než průmyslová revoluce, by energetickou transformaci zásadně ztížily i bez Ukrajiny. Tamní konflikt nicméně je a (bohužel) přinejmenším v blízké budoucnosti asi i bude faktem, a jakákoli analýza s ním tak musí počítat. I proto detailní studie stávající situace a možných východisek přesahuje potenciál a ambice tohoto briefingu. Nejen pro potřeby Kostelce tak nabízíme jen shrnutí klíčových faktorů, jež by měla každá strukturovaná diskuze zahrnout:

- OPEC a obecněji globální trh s ropou a plynem se mění. Vypovídající je bezesporu fakt, že **OPEC+1 (tzn. Rusko) od začátku války už dvakrát snížil produkci ropy.** Důvodem přitom nemůže být jen to, že kartel chce držet ceny barelu vysoko. Mění se energetická mapa světa – kdo od koho odebírá kolik ropy – oslabila schopnost Západu ovlivnit rozhodování OPEC. K tomu je pak třeba přičíst fakt, že je Čína na Blízkém východě čím dál tím aktivnějším (a úspěšným!) hráčem, v důsledku čehož roste její politický vliv.
- **Probíhající transformace globální ekonomiky** reflektující obavy z dopadů změny klimatu (zrychlená a prohloubená v důsledku covidu-19 a Ukrajiny) rozpohybovala a znepráhlednila svět. Různá odvětví v různých zemích mají problémy se přizpůsobit novému (ab)normálu, který je diktován mimo jiné měnící se regulací, technologiemi a preferencemi spotřebitelů. Klíčovou v tomto procesu jsou právě energetika a udržitelnost: Sázka na elektromobilitu je asi tím nejlepším příkladem všech jeho příčin a důsledků tohoto procesu.

- Vše, co dnes sledujeme, se děje na **nestabilním podloží rozpadajícího se vztahu mezi Spojenými státy a Čínou**. (Tento vztah přitom byl a stále je z pohledu globální ekonomiky, jak ji známe, pomyslným společným jmenovatelem.) Nejde přitom jen o objem vzájemného obchodu a přeshraniční investice, i když tyto kapitoly jsou také důležité. Jde i o to, co se (ne)obchoduje, jak ukazuje mimo jiné americký zákaz vývozu čipů poslední generace do Číny. V opačném gardu je pak třeba v tomto kontextu připomenout dominantní pozici Číny ve výrobě baterií, solárních panelů a komponent pro větrné turbíny, tedy alternativám uhlovodíků (viz Graf 4).

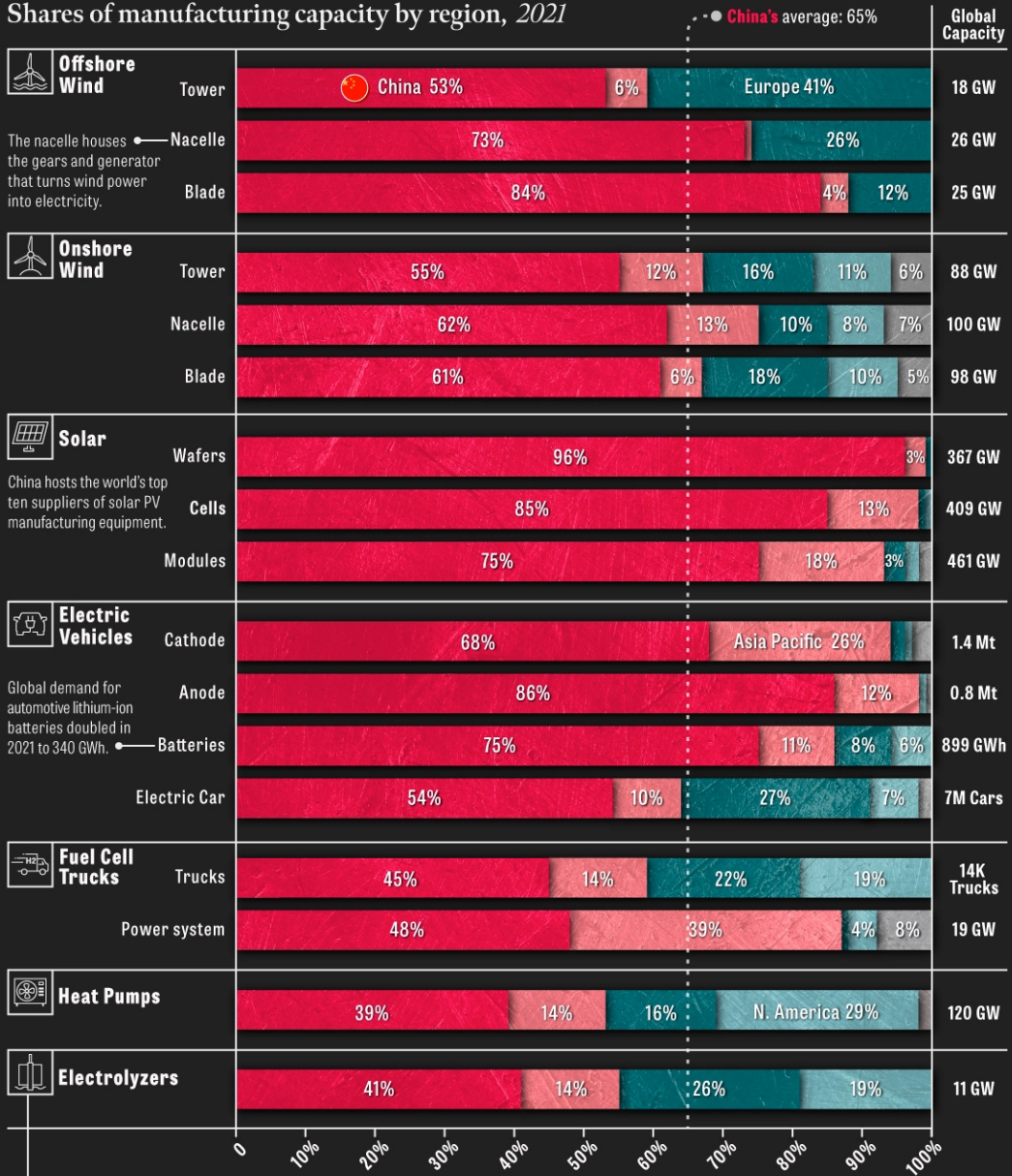
WHERE ARE CLEAN-ENERGY TECHNOLOGIES MANUFACTURED?

As the market for low-emission solutions expands, China dominates the production of clean-energy technologies and their components.

*Asia Pacific excludes China

Shares of manufacturing capacity by region, 2021

Electrolyzers separate hydrogen gas from water molecules to be used for various industrial and commercial applications, including as energy for fuel cell cars and trucks.

Source: International Energy Agency Energy Technology Perspectives (2023)

- V důsledku současného stavu a významu americko-čínského partnerství pro svět se **geoekonomika stává součástí geopolitiky, jinými slovy integrální součástí boje o příští podobu světa**. Klíčová otázka pro Česko a celou EU zní: Na čí stranu se Evropa a její jednotlivé členské státy přikloní? Odpověď komplikuje rozhodnutí předních evropských firem (firem klíčových z pohledu vůdčích ekonomik), jako jsou VW a BASF, navýšit investice do Číny a tím pádem navýšit svoji expozici vůči politice Pekingu.

Jak praví staré africké přísloví, když se sloni perou, je to tráva, kdo trpí. V podobném duchu se dá čekat, že na probíhající transformaci globální ekonomiky (a energetiky) v důsledku veskrze politických rozhodnutí v první řadě doplatí menší země s velkou expozicí vůči světu. „Na automobilovém sektoru, levné energii a Německu významně závislá česká ekonomika bude letos ve východní Evropě jednou z nejpomaleji rostoucích,“ varoval například v lednu francouzský Le Monde. Jestli se jeho temné proroctví naplní, je otázkou (první data o výkonnosti domácího hospodářství tomu úplně nenasvědčují). Nad výchozí tezí – tedy příčinami, proč by k tomu mohlo dojít – má ale bezesporu smysl se zamyslet. Podobně jako nad tím, co by se napříště s pomyslnými achilovkami naší ekonomiky dalo dělat.

METAMORFÓZA „KOVÁRNÝ VÝCHODU“: PROČ (STÁLE) NEPATŘÍME MEZI PREMIANTY

Raketový růst cen elektřiny a zemního plynu, k němuž po ruské invazi na Ukrajinu v únoru loňského roku došlo, dostal (nejen) české domácnosti a firmy pod tlak a přiměl vládu, aby urychleně začala hledat cesty, jak do budoucna zabezpečit

bezproblémový přísun cenově dostupných energií pro výrobu i konečnou spotřebu. Třebaže se v současnosti zdají být největší rizika spojená s hrozbou kolapsu evropského energetického trhu díky souhře aktivních vládních opatření a příznivého klimatického vývoje (teplá zima) zažehnána, **před tím, než si budeme moci v oblasti energetického zásobování definitivně oddychnout, bude muset uplynout delší čas.**

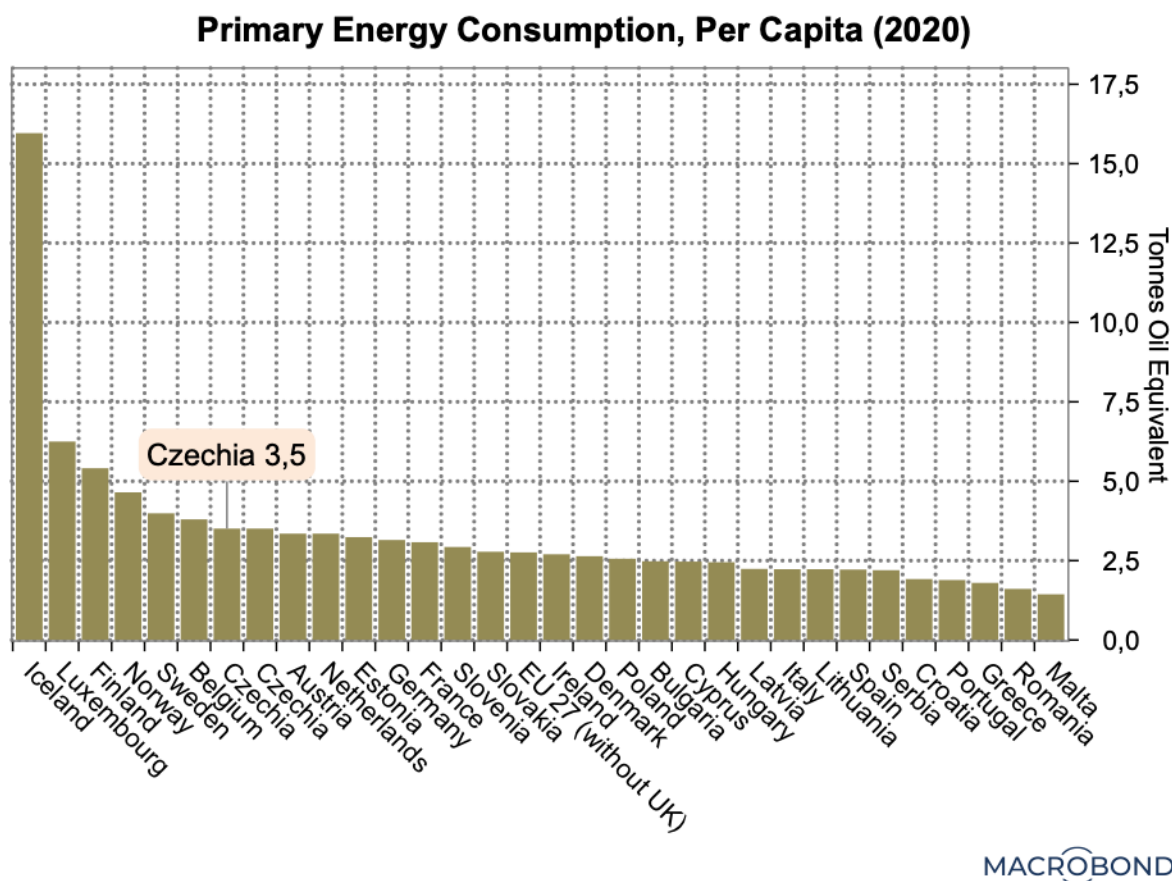
Než si ve výše uvedeném slova smyslu skutečně oddychneme, budou si muset soukromé subjekty i stát sáhnout relativně hluboko do kapes. Proč? Vysvětlení najdeme do značné míry v hluboké minulosti, v časech výstavby centrálně plánované ekonomiky v Československu. Během několika málo pětiletok totiž přebudoval komunistický režim podřízený diktátu Moskvy naši ekonomiku na „kovárnu a strojírnou“ RVHP. V zemi vyrostl masivní těžký průmysl opřený o dovoz levných surovin a energií z Východu.

Model ekonomiky zděděný z časů reálného socialismu neměl po obnově tržního hospodářství po roce 1989 šanci na přežití. Zásadní proměnou prošly struktura výroby, vlastnické vztahy i orientace zahraničního obchodu. Jednou z priorit československé a později české ekonomiky bylo její „odlehčení“, jinými slovy přechod na produkci s nižší energetickou náročností generující vyšší přidanou hodnotu. Co se týče domácností, očekávat bylo třeba spíše opačný vývoj: vyšší spotřebu energií umožněnou rostoucí životní úrovní.

Úspěšný přechod ekonomiky opírající se o vysoce energeticky náročnou produkci k udržitelnější a konkurenceschopnější výrobě pochopitelně nelze očekávat v řádu

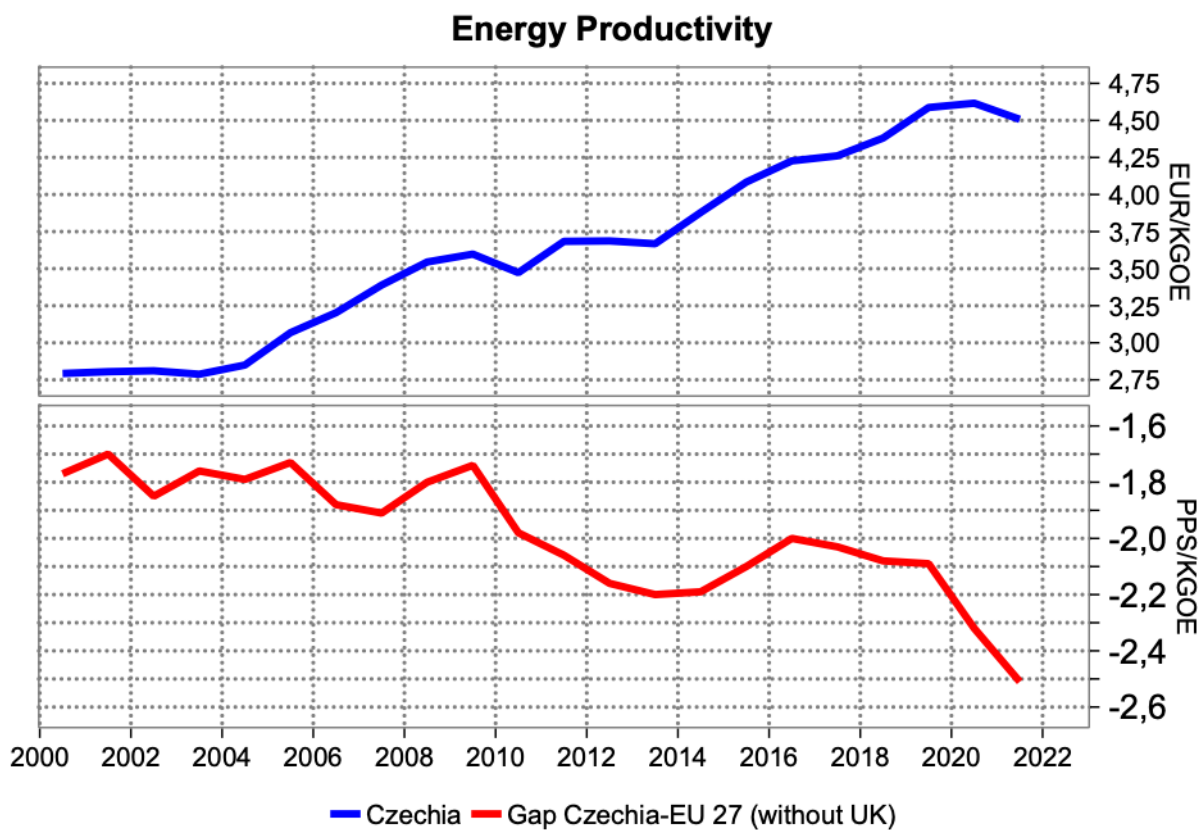
několika málo let, realističtější je změna v řádu desetiletí. To ostatně potvrzuje Graf 5, podle kterého **jsme i třicet let po zahájení ekonomické transformace v rámci EU stále patřili mezi země s nejvyšší spotřebou energie na obyvatele**. Z dostupných dat navíc vyplývá, že ty země, které svojí spotřebou Česko převyšovaly, vykazovaly až na výjimky ve spotřebě vyšší zastoupení energie z obnovitelných zdrojů.

GRAF 5

Zajímavé pak je se v tomto kontextu zaměřit také na energetickou účinnost, tedy na to, jak velkou přidanou hodnotu dokáže česká ekonomika vytvořit s pomocí jednotky energie. Dobrou zprávou je, že naše energetická produktivita od začátku tisíciletí stoupá (viz horní část Grafu 6). Od roku 2010 je ale u nás tento nárůst pomalejší, než je průměr EU (viz dolní část Grafu 6).

GRAF 6

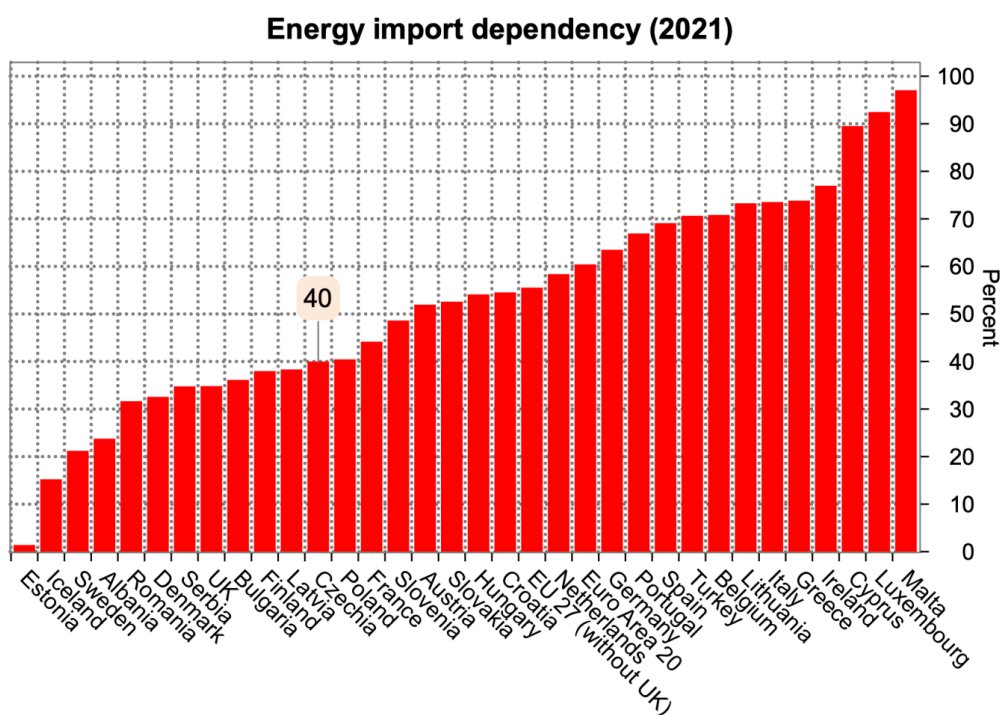
MACROBOND

Data ilustrující vývoj před válkou na Ukrajině tak napovídají, že **dlouhodobá snaha posouvat Česko směrem k nižší energetické spotřebě a naši ekonomiku směrem k vyšší energetické účinnosti sice nepřišla vniveč, mezi evropské premianty v této oblasti ale určitě nepatříme.**

UKRAJINSKÁ LEKCE: (TAKÉ) ENERGETIKU JSME ZANEDBÁVALI, TEĎ SE BUMERANG VRACÍ

Jedním z hlavních důvodů, proč byla česká ekonomika po zahájení války na Ukrajině vystavena tak silnému stresu, byla **příliš vysoká závislost na dodávkách zemního plynu a ropy z jedné země, z Ruska**. Existující energetická a výrobní infrastruktura nám neumožňovaly snadno a rychle diverzifikovat dodávky energie ze zahraničí, což také generovalo dodatečné tlaky na cenový růst. Na tom nic nezměnila ani jinak relativně nízká celková závislost energetické spotřeby na dovozech (viz Graf 7). Jinými slovy, ani **relativně vysoká míra soběstačnosti není sama o sobě zárukou absence problémů v případě silných externích šoků**, jak potvrzuje odlišný dopad konfliktu na Ukrajině na jedné straně na český a na straně druhé na belgický nebo španělský energetický sektor.

GRAF 7

A právě tato zkušenost nás vede ke konstatování (viz začátek předchozí kapitoly), že i když se už dnes nejhorší rizika spojená s hrozbou zhroucení českého energetického trhu zdají být za námi, neznamena to, že vývoj, k němuž došlo, s sebou nepřinesl žádné náklady a nebude mít pro českou ekonomiku žádné důsledky. Uvedme zde v kontextu alespoň některé z nich.

- **Energetická krize významnou měrou přispěla ke zvýšení tempa růstu spotřebitelských cen** na dlouho nevídané úrovni a – možná trochu překvapivě – **stojí i za pomalejším než očekávaným odezníváním inflačního vzepětí** v době, kdy tržní ceny energií už zamířily svižně dolů. Na cenovou akceleraci přitom zareagovala centrální banka zpřísněním své měnové politiky. Směrem nahoru se posunula nejen klíčová úroková sazba ČNB, ale v návaznosti na ni i sazby tržní, včetně sazeb hypotečních úvěrů.
- **Propad reálných mezd a inflační znehodnocení úspor vedly k poklesu spotřeby domácností, zpomalení ekonomického růstu a tlaku na rychlejší mzdový růst.** Zvýšila se inflační očekávání. Vláda, která se cítila povinna utlumit fatální negativní dopady energetické krize na domácnosti i firmy, přijala řadu opatření, jejichž souhrnným důsledkem je další viditelné zhoršení bilance veřejných rozpočtů a prohloubení míry zadluženosti Česka. Nebude proto snad přehnané, označíme-li dnes právě budoucí fiskální vývoj za nejvážnější domácí makroekonomické riziko.
- Na první pohled stále relativně robustní, ve skutečnosti však perspektivně **křehká fiskální pozice Česka je zjištěním o to nepříjemnějším, že probíhající energetická transformace ekonomiky si kvůli ní nemůže „dát pauzu“**, ale naopak, bude muset s vynaložením velkého objemu nejen privátních, ale i veřejných prostředků

urychleně pokračovat. Svým způsobem tak můžeme říct, že i v oblasti energetiky dnes pozorujeme to, co je dobře patrné v případě národní obrany nebo důchodového zabezpečení: Desetiletí zanedbávané oblasti dospěly do bodu, kdy si naléhavě žádají řešení, jejichž politické prosazení a následné úspěšné profinancování budou pro jakoukoli vládu tvrdým oříškem.

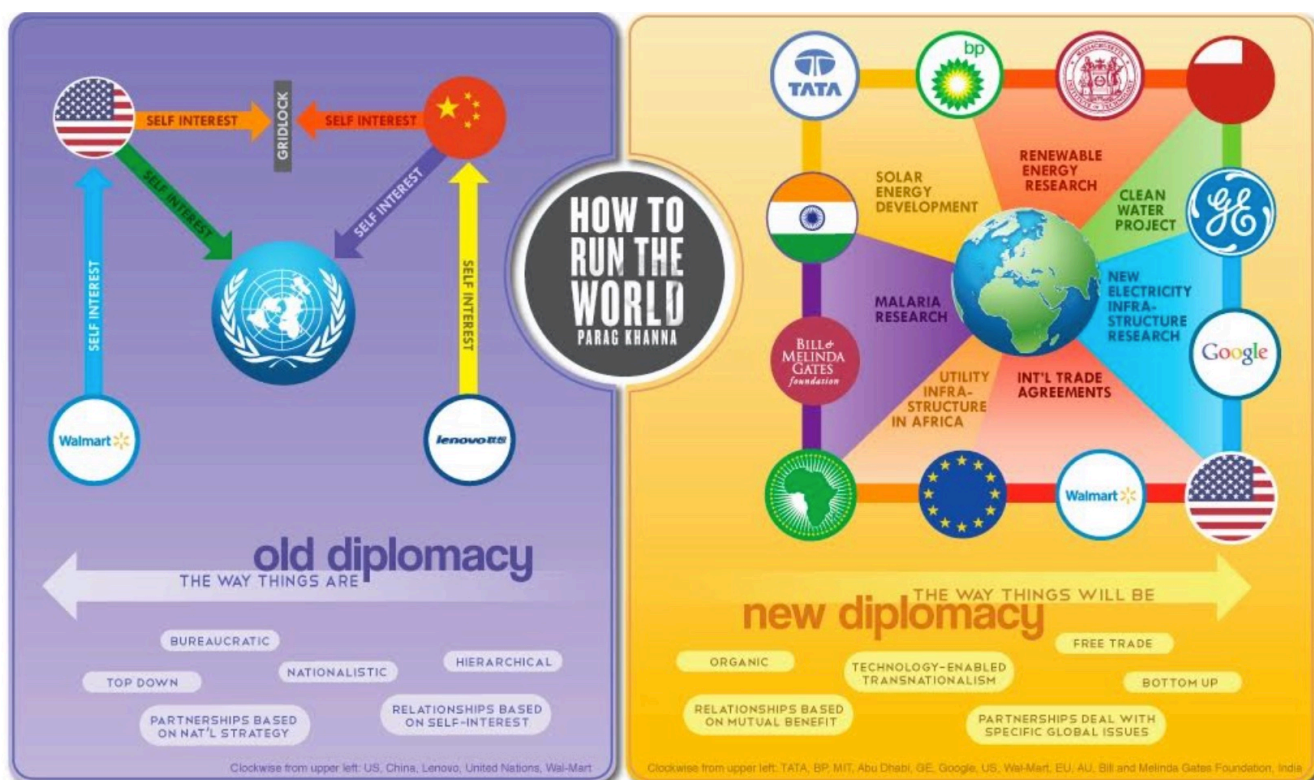
O BUDOUCNOSTI SE ROZHODUJE TEĎ. MŮŽE DOJÍT I NA NEMYSLITELNÉ

Česko a obecněji Západ jako takový vstupují do bitvy o příští podobu světa – a o pravidla, podle kterých se napříště bude mimo jiné v oblasti obchodu a financí hrát – oslabené. Vlastní vinou. V důsledku ideologické zaslepenosti a vlastní pohodlnosti jsme neinvestovali do klíčových segmentů ekonomiky. Ba co víc, mnohé, často strategické jsme vyváželi, v důsledku čehož dnes některé oblasti (ekonomicky i geograficky vzato) bytostně závisejí na přísunu klíčových surovin, komponentů i celých výrobků z „nepřátelských“ zemí. A ty si přesně v duchu teorie „weaponisation of everything“ (jakákoli přeshraniční vazba, kterou nemáte pod kontrolou, může být – a nejspíše jednoho dne bude – využita proti vám) dlouho a poctivě připravovaly pozice.

Opakovaně se v této souvislosti hovoří o potřebě připravit se na novou studenou válku. To, co nás čeká, ale bude mnohem náročnější než doba mocenského soupeření mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. Kvůli komplexitě globalizované ekonomiky a obecněji propojeného světa se všemi souvisejícími nástrahami i výhodami. A také kvůli tomu, že do nastartované „velké hry“, jak ve zjednodušené podobě ilustruje Graf 8, v mnohem větší míře promlouvají nestátní hráči schopní

ovlivnit mezinárodní (hospodářskou) politiku (odpuštění dluhů) i energetickou transformaci (zelená agenda). Více než kdykoli v minulosti tak platí, že „definice není vše, ale vše začíná definicí“, respektive že je třeba správně analyticky uchopit svět a (i) díky tomu najít řešení odpovídající skutečnému stavu věcí.

GRAF 8

Právě proto advokujeme redefinici toho, jak ekonomie středního proudu (a v konečném důsledku tvůrci politik) přistupuje k energii, potažmo energetice. A ze stejného důvodu radíme neignorovat preference a vize nastupující generace, jejichž ochutnávku nabízí příloha tohoto briefingu. Odkazujeme se přitom mimo jiné na britskou studii Thinking the unthinkable, která na základě průzkumu mezi špičkami světového byznysu i politiky potvrdila domněnku, že dnes letíme v mracích, v neznámé oblasti, a na autopilota se tak spolehnout nemůžeme. Je proto třeba

plánovat ve scénářích a v nich – přinejmenším v některých – myslet i na (donesávna) nemyslitelné. Jednou z mála výjimek je pomýlená premisa, že svět kolem nás je statický, že je daný...

ROMAN CHLUPATÝ, EDITOR. ZAKLADATEL DISKUZNÍ PLATFORMY ALTER EKO A JEJÍHO PROVOZOVATELE, BOUTIQUOVÉ PORADENSKÉ SPOLEČNOSTI ALTERNATIVE PERSPECTIVES. STRATÉG SPECIALIZUJÍCÍ SE NA GLOBÁLNÍ EKONOMIKU, POLITIKU A PRŮSEČÍK TĚCHTO DVOU SVĚTŮ. AUTOR ŠESTI KNIH O (POLITICKÉ) EKONOMII, KTERÉ VYŠLY MIMO JINÉ V USA, NĚMECKU, FRANCII, JAPONSKU A ČÍNĚ. DUCHOVNÍ OTEC FÓRA KOSTELEČ.

ROGER TOOZE, AUTOR. ANALYTIK PORADENSKÉ SPOLEČNOSTI ALTERNATIVE PERSPECTIVES. SPOLUZAKLADATEL MEZINÁRODNÍ POLITICKÉ EKONOMIE, KTERÝ VYUČOVAL NA LONDON SCHOOL OF ECONOMICS A DALŠÍCH PRESTIŽNÍCH UNIVERZITÁCH V EVROPĚ, SPOJENÝCH STÁTECH, AUSTRÁLII A ČÍNĚ. DNES KONZULTUJE PRO PŘEDNÍ GLOBÁLNÍ SPOLEČNOSTI A NADNÁRODNÍ INSTITUCE A ŽIJE STŘÍDAVĚ V BRITÁNII A ČÍNĚ.

MARTIN KUPKA, AUTOR. SPOLUPRACOVNÍK PLATFORMY ALTER EKO. HLAVNÍ EKONOM ČSOB. MAKROEKONOMICKÝ ANALYTIK S PŘESAHEM DO OBLASTI HOSPODÁŘSKÉ POLITIKY. MÁ ZKUŠENOSTI I Z PRÁCE V AKADEMII VĚD, VE VÍDEŇSKÉ KANCELÁŘI NRI NEBO NA MINISTERSTVU HOSPODÁŘSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. PO ROCE 1989 SE SPOLUPODÍLEL NA OBNOVĚ VÝUKY MAKROEKONOMIE NA UNIVERZITĚ KARLOVĚ.

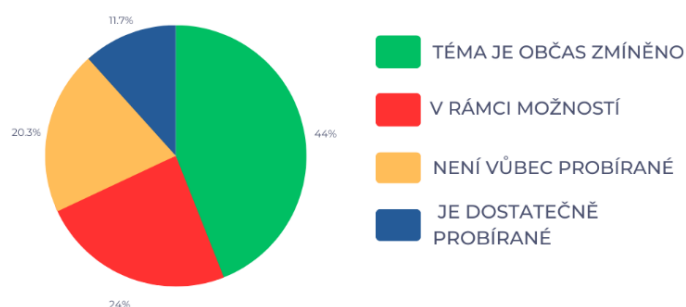
PORADENSKÁ SPOLEČNOST **ALTERNATIVE PERSPECTIVES S.R.O.** SE SPECIALIZUJE NA DOPADY NASTARTOVANÝCH MEGATRENDŮ NA OSVĚDČENÉ A (DOSUD) ÚSPĚŠNÉ OBCHODNÍ MODELY A POSTUPY. STRATEGICKÉ ANALÝZY ŠITÉ NA MÍRU SOUKROMÝM SUBJEKTŮM I STÁTNÍM INSTITUCÍM DOPLŇUJE O POMOC S PŘÍPRAVOU A ZAVÁDĚNÍM KONKRÉTNÍCH OPATŘENÍ. TO VŠE S POMOCÍ TÝMU PROVĚŘENÉHO PŘEDNÍMI ČESKÝMI (Č)I GLOBÁLNÍMI INSTITUCEMI. JEJICH PROFILY A NÁSTIN ODVEDENÝCH SLUŽEB A KLIENTŮ NAJDETE NA WWW.ALTERNATIVEPERSPECTIVES.INFO. VÍCE INFORMACÍ VÁM NA +420 728 017 882 POSKYTNE PARTNERKA ALTERNATIVE PERSPECTIVES KLÁRA CHLUPATÁ.

PŘÍLOHA 1: ENERGETIKA A GENERACE Z⁷

Energetika již dávno není tématem pouze pro starší generaci, ale je součástí otázek, které probírají i studenti. Budoucnost naší planety leží na mysli mnohým a jednou toto břímě převezmou ti nejmladší. Je otázka, jestli jsou názory právě generace Z dostatečně reflektovány. V dotazníkovém šetření jsme se ptali studentů několika pražských gymnázií na různé otázky týkající se jejich názoru na energetiku, přičemž se nám sešlo 300 odpovědí. Některé otázky a z nich plynoucí závěry Vám zde přinášíme.

Studenti již nějakou dobu projevují zvýšený zájem o ekologii, jejíž řešení se často pojí s otázkou energetiky. Nicméně dle našeho šetření se ve školách o energetice a problematice s tím spojené příliš neučí a mnoho studentů má do tohoto tématu velmi omezený vhled, ačkoli současná energetická krize nás ovlivňuje všechny.

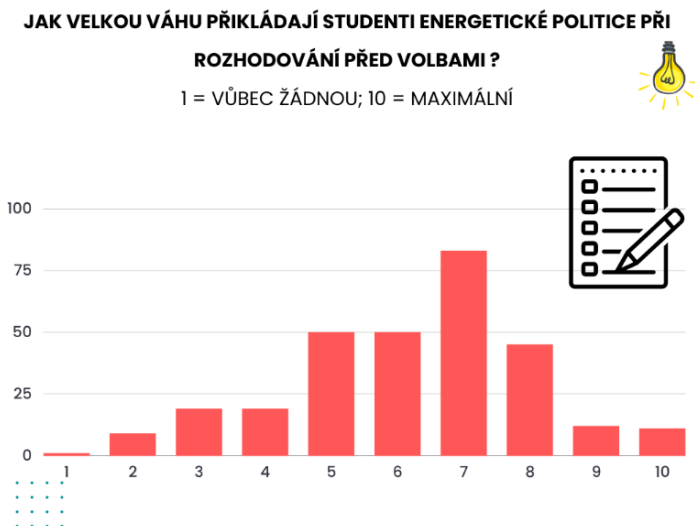
JE TÉMA ENERGETIKY VE ŠKOLÁCH PROBÍRANÉ?

⁷ Průzkum byl v rámci přípravy na páté ekonomické fórum Kostelec proveden studenty 3. ročníku pražského Gymnázia Jana Palacha v dubnu a květnu 2023. Zúčastnilo se ho 300 studentů 9 pražských středních škol. Tým výzkumníků vedl učitel Jan Kubiček. Členy týmu byli Šimon Hlaváček, Filip Hruška a Matěj Krofta.

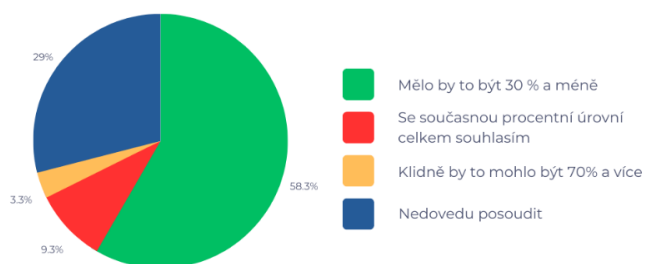
Většina škol v ČR realizuje svůj vzdělávací obsah v rámci předmětů. Kam ale spadá energetika? Rámcové vzdělávací programy, které vznikly v roce 2005 slovo energetika neznají. Jejich aktualizace z roku 2021 obsahuje jediný očekávaný výstup, kde se uvádí, že: „žáci zhodnotí nerovnoměrné rozmístění, objem a distribuci světových surovinových a energetických zdrojů“. Je třeba si uvědomit, že realizace tohoto výstupu je v rukou škol, což je na jednu stranu skvělé, kdy školy mohou s tímto tématem naložit zcela dle svého úsudku. Zůstává však otázkou, do jaké míry si školy uvědomují důležitost tohoto tématu. Záleží tedy na uvědomělých učitelích, zdali toto téma smysluplně do svých předmětů zařadí. Na několik našich otázek značná část studentů označila „nedovedu posoudit“, což jen podporuje naše tvrzení, že školy by měly více témat spojených s energetikou zařadit do výuky. Jak tedy ale budou studenti do těchto témat promlouvat?

Je třeba si uvědomit, že mnozí studenti jsou v různých ohledech aktivní, ale z každého jednou bude prvovolič, který vyhledává ve volebních programech jemu blízká témata. Ačkoli jsme si vědomi toho, že studenti nejsou nejpočetnější skupinou ve volbách, tak jejich hlas bude časem sílit. Doposud se v programech politických stran témata ekologie a energetiky objevovala spíše sporadicky nebo zůstalo jen u planých slibů.

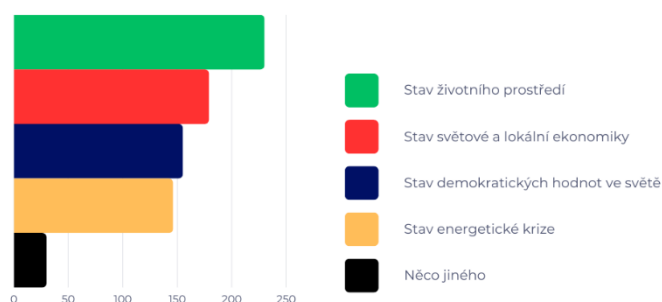
Je možné, že volební chování se u studentů projeví propojením témat energetiky a ekologie, jak je to třeba vidět u jejich názoru na současný energetický mix, přičemž by většinově hlasovali pro umenšení podílu fosilních paliv.

DNEŠNÍ ENERGETICKÝ MIX V ČR TVOŘÍ Z 54% FOSILNÍ PALIVA. JAK BY TO PODLE VÁS MĚLO VYPADAT?

Závěrem je třeba konstatovat, že mnoho studentů má z budoucnosti obavy, je však otázkou, zdali vlivní hráči budou ochotni hlas nastupující generace vyslyšet či nikoli.

79% studentů se obává změn ve světě, ve kterém budou žít.
K obavám přispívá nejvíce:

DĚKUJE SVÝM PARTNERŮM

PARTNEŘI

SKODA

SAVE &
CAPITAL

SAXO
BE INVESTED

pxe

akcenta
zahraniční měny a platby

VŠE / VYSOKÁ
ŠKOLA EKONOMICKÁ
V PRAZE

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Plus | 100
Český rozhlas

TRADE NEWS

Investiční web

FiNTAG.cz

KOMORA+
ZPRAVODÁSKÝ PORTÁL HOSPODÁŘSKÉ KOBORY ČESKÉ REPUBLIKY

city:one

Finanční a ekonomické
informace web pro váš vlastní názor

ČIA NEWS

PARTNER POMOCI

VE SPOLUPRÁCI S

Ko|nto|Ba|ri|é|ry